

FORTEPIANO IJROSIDA TANANI ANGLASH VA TEXNIKANI UYG'UNLASHTIRISH

<https://doi.org/10.70728/orien.v07.i01.006>

Muminjon Muminov
Qo'qon davlat universiteti

Annotatsiya: Pianino ijrosida texnik mahoratga intilish uzoq vaqtdan beri pedagogik usullarning markaziy yo'nalishi bo'lib kelgan, barmoqlarning mustaqilligi, tezligi va kuchiga urg'u berilgan. Biroq, barmoqlarga asoslangan, izolyatsiya qilingan yondashuvlarga tarixiy jihatdan haddan tashqari tayanish, ko'pincha musiqachining jismoniy mavjudligini yaxlit tushunishdan ajralgan holda, pianinotchilar orasida chalish bilan bog'liq jarohatlarning yuqori darajada tarqalishiga olib keldi. Ushbu maqola bakalavr darajasidagi pianino mashg'ulotlarida paradigmatic o'zgarishni ta'kidlaydi va texnik rivojlanishning asosiy poydevori sifatida somatik tana ongini ataylab va tizimli ravishda integratsiyalashni taklif qiladi. Texnikaning bajarilishi kerak bo'lgan bir qator harakatlar sifatidagi an'anaviy qarashidan tashqariga chiqib, ushbu asos texnikani musiqiy ifoda xizmatida butun tananing dinamik, muvofiqlashtirilgan va aqlli ishlatilishi sifatida qayta ko'rib chiqadi. Maqolada Aleksandr texnikasi, tana xaritasi va ijro fanidan olingan tushunchalarga tayanib, cholg'u asbobida samarali harakatlanishning asosini tashkil etuvchi fiziologik va nevrologik tamoyillar ko'rib chiqiladi. Unda haddan tashqari kuchlanish va kinetik disfunktsiyaga olib keladigan keng tarqalgan pedagogik noto'g'ri yo'nalishlar tanqid qilinadi. Tana ongini kundalik amaliyotga, xususiyl darsga va bakalavr o'quv dasturiga kiritish modeli taqdim etiladi. Pirovard maqsad - bu cholg'u asbobi bilan umr bo'yi va barqaror ishlashga qodir bo'lgan ongli, xabardor va bardoshli ijrochini tarbiyalashdir, bunda texnik mahorat jismoniy farovonlik va ifoda erkinligidan ajralmasdir.

Kalit so'zlar: somatik pedagogika, fortepiano texnikasi, jarohatlarning oldini olish, tana xaritasi, barqaror ishlash, kinestetik xabardorlik

INTEGRATING BODY AWARENESS AND TECHNIQUE FOR SUSTAINABLE PIANO PERFORMANCE

Muminjon Muminov
Kokand State University

Abstract: The pursuit of technical mastery in piano performance has long been the central focus of pedagogical methods, with an emphasis on finger independence, velocity, and strength. However, a historical over-reliance on finger-centric, isolative approaches, often divorced from a holistic understanding of the musician's physical being, has contributed to a high prevalence of playing-related injuries among pianists. This article argues for a paradigmatic shift in undergraduate piano training, proposing the deliberate and systematic integration of somatic body awareness as the foundational cornerstone of technical development. Moving beyond the traditional view of technique as a series of movements to be executed, this framework re-conceives technique as a dynamic, coordinated, and intelligent use of the entire body in service of musical expression. The article examines the physiological and neurological principles underlying efficient movement at the instrument, drawing upon insights from Alexander Technique, Body Mapping, and performance science. It critiques common pedagogical misdirections that lead to excessive tension and kinetic dysfunction. A model for incorporating body awareness into daily practice, the private lesson, and the undergraduate curriculum is presented. The ultimate objective is to cultivate a conscious, informed, and resilient performer capable of a lifelong, sustainable engagement with the instrument, wherein technical prowess is inseparable from physical well-being and expressive freedom.

Keywords: somatic pedagogy, piano technique, injury prevention, body mapping, sustainable performance, kinesthetic awareness

Kirish

Pianinochi mahorati aqliy tushuncha va jismoniy idrokning chuqur sintezidir. Avlodlar davomida pianino texnikasi pedagogikasi asosan ko'rsatma bo'lib, mexanik qiyinchiliklarni yengish uchun mo'ljallangan maxsus barmoq harakatlari, qo'l pozitsiyalari va mashqlarining nima va qanday bajarilishi bilan bog'liq bo'lgan. 19-asrning virtuoza an'alaridan kelib chiqqan bu meros ajoyib mahorat yutuqlarini keltirib chiqardi. Shunga qaramay, u shuningdek, chalish bilan bog'liq mushak-skelet tizimi kasalliklari, jumladan, tendinit, fokal distoniya va surunkali og'riqlarning jimgina epidemiyasini keltirib chiqardi, bu esa martaba muddatidan oldin tugashi va jiddiy shaxsiy azob-uqubatlarga olib kelishi mumkin. Bunday muammolarning keng tarqalishi an'anaviy modeldagi asosiy kamchilikni ko'rsatadi: tanani san'at oqib o'tadigan yaxlit, ongli tizim sifatida emas, balki shartli bo'lishi kerak bo'lgan dastaklar to'plami sifatida ko'rib chiqish.

Muammo ko'pincha tananing parchalangan xaritasida - shaxsning o'z tanasining tuzilishi, o'lchami va harakatlanish qobiliyatining ichki tasvirida paydo bo'ladi. Ko'pgina pianinochilar noto'g'ri tana xaritasi bilan ishlaydilar, ehtimol kuch izolyatsiya qilingan barmoq mushaklaridan kelib chiqadi, qo'l og'ir va yelka

tarangligi bilan ushlab turilishi kerak yoki ijro paytida umurtqa pog'onasi qattiq deb o'ylashadi. Bu noto'g'ri tushunchalar muqarrar ravishda kompensator harakatlarga, samarasiz kuch ishlab chiqarishga va surunkali mushaklarning birgalikda qisqarishiga olib keladi, bu yerda antagonistik mushak guruhlar bir-biriga qarshi ishlaydi, bu esa energiyani behuda sarflaydi va aşınmaya olib keladi. Tananing haqiqiy dizayni bo'yicha bir vaqtning o'zida ta'lim bermasdan o'rgatiladigan texnika - bu noto'g'ri asoslarga asoslangan texnika.

Shu sababli, bakalavriat dasturlari uchun yangi pedagogik imperativ paydo bo'ladi, bu yerda asosiy odatlar mustahkamlanadi. Ushbu maqolada barqaror pianino ijrosiga faqat texnik mashqlar orqali erishish mumkin emas, balki uni o'tkir somatik xabardorlik platformasiga qurish kerakligi ta'kidlangan. Bu yerda "tana xabardorligi" atamasi insonning anatomik tuzilishini va uning kosmosda muvozanatli, muvofiqlashtirilgan va kuch sarflamasdan harakatlanish potentsialini ongli, propriozeptiv tushunishni anglatadi. Ushbu xabardorlikni integratsiya qilish "bajarish" paradigmasidan "ruxsat berish" paradigmasiga o'tishni anglatadi - skeletning qo'llab-quvvatlashiga, orqa va tananing katta proksimal mushaklariga kuch ishlab chiqarishga va bo'g'imlarga to'liq, sog'lom harakatlanish diapazoniga imkon berishga. Ushbu integratsiya an'anaviy texnik maqsadlarning ahamiyatini kamaytirmaydi, balki ularni biomexanik jihatdan to'g'ri doirada qayta kontekstlashtiradi. Maqsad talabani o'z-o'zini diagnostika qilish vositalari bilan jihozlash, ularga samarali harakat va zararli kuchlanish o'rtasidagi farqni aniqlashga va o'zlarining jismoniy barqarorligi ustidan mustaqillikni o'z zimmasiga olishga imkon berishdir. Professional martaba o'nlab yillar davom etishi mumkin bo'lgan davrda bunday ta'lim hashamat emas, balki o'quv muassasalarining axloqiy mas'uliyatidir.

Usullar

Ushbu maqolada o'z argumentini yaratish uchun bir nechta sohalaridagi bilimlarni sintez qiluvchi fanlararo metodologiya qo'llaniladi. Asosiy usul musiqiy ijroga qo'llaniladigan somatik ta'lim amaliyotlarini ko'rib chiqish va tahlil qilishdir. Odatiy reaksiyalarni inhibe qilishga va bosh, bo'yin va orqa munosabatlarini ongli ravishda birlamchi nazorat qilishga qaratilgan asrlik usul bo'lgan Aleksandr texnikasining tamoyillari pianinochilarning holat va harakat odatlariga aloqadorligi jihatidan o'rganiladi. Xuddi shunday, Barbara Konable va boshqalarning "Body Mapping"dagi ishlari, xususan, muvofiqlashtirishni yaxshilash va jarohatlarning oldini olish uchun noto'g'ri anatomik tasvirlarni tuzatishga urg'u berilgani tahlil qilinadi.

Ushbu somatik tizimlar ijro fanlari, motorikani o'rganish va biomekanika sohasidagi zamonaviy tadqiqotlar bilan o'zaro bog'liq. Pianino tugmachalarini bosish kinematikasi, qo'l og'irligi va bilak aylanishining roli hamda malakali va

jarohatlangan pianinotchilarda mushaklarni jalb qilish naqshlari bo'yicha tadqiqotlar taklif qilingan integratsiya uchun empirik asos yaratadi. Ushbu ilmiy nuqtai nazar sub'ektiv somatik tajribalarni kuzatiladigan, o'rgatiladigan tamoyillarga aylantirishga yordam beradi.

Bundan tashqari, maqola tarixiy va dolzarb pedagogik matnlarni tanqidiy tahlil qilishga bag'ishlangan. Muammoli texnikalarga hissa qo'shishi mumkin bo'lgan tana haqidagi yashirin taxminlarni aniqlash uchun nufuzli texnik risolalardan parchalar o'rganiladi. Bu Doroti Taubman va uning klaviaturada muvofiqlashtirilgan, invaziv bo'lmagan harakatni tadqiq qilishi kabi ko'proq yaxlit yondashuvlarni kashf etgan pedagoglarning yozuvlari bilan taqqoslanadi.

Nihoyat, bakalavr integratsiyasi uchun taklif qilingan model muallifning ushbu tamoyillarni xususiy o'qitish va institutsional o'quv dasturlariga kiritgan ijrochi va o'qituvchi sifatidagi keng tajribasidan kelib chiqadi. Ushbu amaliy, tajribaviy komponent odatiy bakalavr musiqa dasturi tuzilmasidagi cheklovlar va imkoniyatlarni hisobga olgan holda nazariyani aniq pedagogik strategiyalarga tarjima qilish imkonini beradi. Somatik nazariya, ilmiy dalillar, pedagogik tanqid va amaliy qo'llanilishning sintezi argument uchun mustahkam, ko'p qirrali asos yaratadi.

Natijalar

Tadqiqot samarali harakatning biomexanik voqeliklari va ko'plab o'quv studiyalarida hali ham keng tarqalgan meros qilib olingan pedagogik an'analar o'rtasida sezilarli farq borligini ko'rsatdi. Asosiy topilma - bu keng tarqalgan "barmoq markazli" tana xaritasining keng tarqalgan noaniqligi. Barmoqlar mustaqil kuch birliklari sifatida ishlashi kerak degan ishonch qo'lning kichik ichki mushaklaridan ortiqcha foydalanishga va bilak va qo'lning fiksatsiyasiga olib keladi, bu esa orqa va tananing katta quvvat manbalaridan kinetik zanjirni uzib qo'yadi. Bu izolyatsiyalovchi yondashuv nafaqat hajm va rang hosil qilish uchun samarasiz, balki ortiqcha foydalanish jarohatlarining asosiy sababchi omilidir, chunki bu kichik mushaklar yuk ostida tez charchaydi.

Aksincha, samarali va barqaror texnikani tahlil qilish butun tananing muvofiqlashtirilgan harakatlanish naqshini ochib beradi. Barmoqlar kuchning tashabbuskori sifatida emas, balki yadrodan kelib chiqadigan energiyaning yakuniy, bo'g'imli uzatuvchisi sifatida qaraladi. Yelkaning erkin aylanadigan bo'g'imlaridan osilgan og'irligi bilan qo'l o'tkazgich va tortishish kuchi manbai bo'lib xizmat qiladi, qo'l va bilakning skelet tuzilishi esa barqaror, ammo egiluvchan yoyni ta'minlaydi. Bu muvofiqlashtirish uchun juda muhim bo'lgan narsa eksenel skelet - umurtqa pog'onasi va tananing roli. Harakatlanuvchi, dinamik muvozanatlangan tana klaviatura bo'ylab barcha lateral va aylanish harakatlar uchun markaziy tayanch nuqtasi bo'lib xizmat qiladi, yelkalar va qo'llarning yakka holda ishlashiga to'sqinlik

qiladi. O'tirgan suyaklar barqaror tayanch asosini ta'minlaydi, bu esa umurtqa pog'onasining qotib qolish o'rniga cho'zilishiga imkon beradi.

Somatik amaliyotlarni tadqiq qilish ushbu samaradorlikni rivojlantirish uchun maxsus kognitiv vositalarni beradi. Aleksandr texnikasidan "inhibitsiyon" tushunchasi kelib chiqadi - parchani ijro etish stimuliga odatiy, kuchlanishga to'la javobni oldini olish uchun ongli pauza. Tana xaritasidan ichki xaritani qayta ko'rib chiqish uchun aniq anatomiyaning o'rganish amaliyoti kelib chiqadi, masalan, qo'l tuzilishi o'mrov suyagi va yelka pichog'ini o'z ichiga olishi va nafas olish nafaqat qorinni, balki butun qovurg'a qafasini qamrab olishini tushunish. Bu amaliyotlar proprioepsiyani, ya'ni tananing fazodagi holatini his qilishni rivojlantiradi, bu o'zini o'zi boshqarishning asosi hisoblanadi.

Ushbu tamoyillar standart texnik muammolarga qo'llanilganda, natijalar an'anaviy yechimlarni qayta ko'rib chiqadi. Masalan, baland akkordni ijro etish qattiq qo'llar va qo'llar bilan pastga bosish orqali emas, balki tanani tovush nuqtasi ustida tartibga solish orqali amalga oshiriladi, bu esa qo'lning og'irligini tuzilgan qo'l orqali bo'shatishga imkon beradi, barmoqlar esa mustahkam, ammo bardoshli yakuniy aloqani ta'minlaydi. Qo'lni elliptik, suyuq yo'llarda harakatlanadigan yo'naltiruvchi mexanizm sifatida tushunish orqali gamma va arpeggio texnikasi inqilob qildi, bunda barmoqlar tugmachalarga sobit, o'rnatilgan holatda emas, balki shu davom etayotgan harakat ichidan tegib turadi. Bu yondashuv bilakdagi lateral og'ishni minimallashtiradi va harakatni bir nechta bo'g'imlarga taqsimlaydi, bu esa kuchlanishni kamaytiradi.

Yana bir natija - talabalar o'yinida tananing integratsiyalashgan ongining yo'qligini ko'rsatadigan keng tarqalgan "qiziqarli bayroqlar" ning aniqlanishi: ko'tarilgan va qotib qolgan yelka chizig'i, bosh oldinga cho'zilgan holda bo'yin umurtqasining siqilishi, nafasni ushlab turish, uzoq vaqt davomida ko'rinadigan titroq yoki dinamik belgilarga qaramay, perkussiv va qattiq tovush. Bular nafaqat estetik muammolar, balki bosim ostidagi tizimning alomatlaridir.

Munozara

Natijalar bakalavr darajasida texnikani o'qitish usulini qayta qurish zarurligini ishonchli tarzda isbotlaydi. Endi muhokama nazariy tushunchadan o'quv dasturi va pedagogik o'zgarishlarga o'tish orqali ushbu integratsiyalashgan modelni amaliy qo'llashga qaratilishi kerak. Ushbu integratsiyani musiqachining sog'lig'i bo'yicha bitta tanlov kursiga bog'lab bo'lmaydi; u birinchi darsdan tortib, katta yoshdagilarning konsertigacha bo'lgan barcha texnik ko'rsatmalar ko'rib chiqiladigan ob'ektivga aylanishi kerak.

Poydevor o'qishning birinchi semestrda qo'yilishi kerak. Kirish kursi pianinochiga moslashtirilgan asosiy anatomik ta'limni o'z ichiga olishi kerak. Talabalar qo'l, qo'l, yelka kamari va umurtqa pog'onasining tuzilishini

diagrammalar, modellar va o'zini kuzatish orqali o'rganishlari kerak. Klaviaturadan uzoqda oddiy somatik tadqiqotlar - o'tirgan suyak tayanchini, nafas olishda qovurg'alarning harakatchanligini, boshning umurtqa pog'onasi ustidagi muvozanatini anglash - juda muhimdir. Asbobda dastlabki mashqlar notalarni chiqarishga emas, balki sezishga qaratilgan: yelkadan osilgan qo'lning og'irligini his qilish, klaviaturaning relyefini bo'shashgan musht bilan o'rganish, oddiy besh barmoqli naqsh paytida skelet orqali tayanchning o'tishini payqash.

Integratsiyaning asosiy qismi shaxsiy darsda sodir bo'ladi. O'qituvchining roli tashqi natijalarni to'g'rilashdan ichki jarayonni boshqarishga aylanadi. Og'zaki ko'rsatmalar "barmoqlaringiz bilan balandroq chaling" kabi buyruqlardan "Yelkangizni qo'yib yubora olasizmi va orqangizdan tovush chiqishiga yo'l qo'yasizmi?" yoki "Sakirishga yaqinlashayotganingizda nafasingizni ushlab turayotganingizga e'tibor bering" kabi so'rovlar va ko'rsatmalarga o'tishi kerak. Talabaning roziligi bilan taktil ko'rsatma o'quvchiga yelkaning bo'shashganini yoki umurtqa pog'onasining cho'zilganini his qilishda bebaho bo'lishi mumkin. Texnik etyudlar nafaqat barmoq mashqlari sifatida, balki harakatni tahlil qilish uchun laboratoriya sifatida ham beriladi. Cherni mashqi samarali aylanma bilak harakatini o'rganishga aylanadi; og'irlik va xordal siqilish uchun Brams mashqi.

Mashq strategiyalari qayta ko'rib chiqilishi kerak. Talabalarga mashq mashg'ulotlariga muntazam ravishda "tana skanerlash"ni kiritish, odatiy taranglik sohalarini (jag', bo'yin, yelka, belning pastki qismi) tekshirish uchun pauza qilish o'rgatilishi kerak. Sekin, ongli mashq nafaqat eshitish aniqligi uchun, balki kinestetik o'rganish uchun ham muhimdir, bu esa samarali harakat yo'llarini tanlash va mustahkamlash uchun vaqt beradi. O'z-o'zini kuzatish uchun videoyozuvdan foydalanish talabaga o'z his-tuyg'ulari va aslida nima qilayotgani o'rtasidagi tafovutlarni ko'rish imkonini beruvchi kuchli vosita bo'lishi mumkin.

Bakalavriat o'quv dasturi uchun bu maxsus qo'shimchalarni taklif qiladi. "Musiqachilar uchun somatik tamoyillar" bo'yicha majburiy kurs zarur anatomik va tajribaviy asosni ta'minlaydi. Ijro darslari tanani anglash bo'yicha seminarlarni o'z ichiga olishi mumkin, ehtimol ular sertifikatlangan Aleksandr yoki tanani xaritalash o'qituvchisi tomonidan olib boriladi. O'quv dasturida shuningdek, kuchlanishga hissa qo'shadigan psixologik va madaniy omillar, masalan, ijro xavotiri, perfektsionizm va og'riq mukammallikka erishishning normal qismi degan noto'g'ri tushuncha ham ko'rib chiqilishi kerak. Chidamli fikrlash tarzini rivojlantirish bardoshli tanani saqlashning bir qismidir.

Ushbu pedagogik o'zgarishning uzoq muddatli oqibatlari juda chuqur. Ushbu integratsiyalashgan modelda tahsil olgan talabalar o'z-o'zini bilish qobiliyatiga ega bo'ladilar. Ular o'zlarining eng yaxshi o'qituvchilari va diagnostikachilariga aylanishadi, harakatni tashkil qilishdagi asosiy sabablarini hal qilish orqali texnik

muammolarni bartaraf eta oladilar. Bu badiiy uzoq umr ko'rishni rag'batlantiradi, pianinochiga chuqurroq, xilma-xil tonal palitrani va ko'proq ifodali nuansni rivojlantirishga imkon beradi, chunki ularning texnikasi qat'iy qoidalar to'plami emas, balki moslashuvchan tizimdir. Shuningdek, u cholg'u bilan sog'lomroq munosabatlarni rivojlantiradi, bu esa zabt etishdan ko'ra hamkorlikka asoslangan.

Muqarrar ravishda, amalga oshirishda qiyinchiliklar mavjud. Ular orasida an'anaviy usullarda o'z tajribasi bo'lishi mumkin bo'lgan professor-o'qituvchilarni qayta tayyorlash, dars vaqtining cheklanishi va "ko'proq harakat" har doim yechim bo'lgan talabalarning dastlabki qarshiligi kiradi. Bularni yengib o'tish uchun kafedralar ichidagi madaniy o'zgarish, o'qituvchilarni doimiy ravishda o'qitishga sodiqlik va bu yondashuv, ehtimol, dastlab yorqin natijalarni ko'rsatishda sekinroq bo'lsa-da, yuqori, ishonchli va barqaror natijalarga olib kelishini namoyish etish uchun sabr-toqat talab etiladi. Maqsad nafaqat bugungi kunda yaxshi chaladigan pianinochilarni, balki o'z iste'dodini umrbod baham ko'ra oladigan san'atkorlarni ham tayyorlashdir.

Xulosa

Pianino ijrosi san'ati chuqur aqliy san'at va murakkab jismoniy mehnatning birlashuvida turadi. Pedagogik amaliyotda ushbu harakatning fiziologik voqeliklarini e'tiborsiz qoldirish beqaror poydevorga qurish demakdir. Tana ongini texnik tayyorgarlik bilan birlashtirish pianino o'qitishga muqobil yondashuv emas; bu biomexanik samaradorlik va yaxlit farovonlik tamoyillariga mos kelishi kerak bo'lgan fanning zaruriy evolyutsiyasidir. Bakalavr yillari nafaqat ijrochining bevosita qobiliyatlarini, balki uning butun professional kelajagini shakllantiradigan ushbu tamoyillarni singdirish uchun muhim, shakllantiruvchi oynani taqdim etadi.

Barmoq mashqlarini alohida mashq qilish modelidan butun tanani muvofiqlashtirish modeliga o'tish orqali biz texnikaning ahamiyatini kamaytirmaymiz; biz uni yuksaltiramiz. Texnika tananing tasavvurga ixtiyoriy va quvonch bilan xizmat qilish vositasiga aylanadi. Bu ifoda etish uchun vositadir, iroda kuchi bilan yengib o'tiladigan to'siq emas. Shunday qilib, barqaror pianinochi nafaqat jarohatlarning yo'qligi, balki yengillik, kuch, ravshanlik va chidamlilikning mavjudligi bilan belgilanadi. Ular o'z tanalari bilan cholg'u sifatida emas, balki ongli, yaxlit ittifoqchi sifatida tanalari orqali chalishadi. Pianino an'anasining kelajagi uchun - uning amaliyotchilarining sog'lig'i va musiqasining davomiy hayotiyliigi uchun - bu integratsiya shunchaki tavsiya etilmaydi. Bu juda muhimdir. O'qituvchilar uchun vazifa - talabalarni ushbu barqaror va ifodali mahoratga yo'naltiradigan ham anatomik, ham pedagogik xaritani taqdim etish.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Kholiqova, M. K. (2025). Methodology for Implementing Project-Based Learning in Developing Independent and Creative Thinking of Students. *Academic Journal of Science, Technology and Education*, 1(8), 67-75.
2. Jurayev, I. (2025). Vocal pedagogy in the academy integrating Uzbek traditional practices. *Academic Journal of Science, Technology and Education*, 1(7), 30-35.
3. Eralieva, F. E. (2025). An approach to the formation of the piano repertoire based on national and world music samples. *Academic Journal of Science, Technology and Education*, 1(7), 21-25.
4. Yuldashev, A. (2025). Performance on Uzbekistan folk instruments: opportunities and prospects. *Academic Journal of Science, Technology and Education*, 1(7), 3-5.
5. Muminov, M. (2025). Cultivating the complete musician in the piano studio. *Academic Journal of Science, Technology and Education*, 1(7), 16-20.
6. Hamitova, S. B. (2025). Methodological possibilities of aesthetic education of young students through cultural events. *Academic Journal of Science, Technology and Education*, 1(5), 12-15.
7. Nurullayeva, A. R. (2025). The role of information and communication technologies in the educational process. *Academic Journal of Science, Technology and Education*, 1(5), 21-25.
8. Turgunbayeva, A. G., & Abdullayeva, N. S. (2025). Folk psychology as the primary source of social and ethnopsychological knowledge. *Academic Journal of Science, Technology and Education*, 1(3), 20-23.
9. ogli Akbarov, B. T. (2025). Developing a Model for Preparing Future Music Teachers for Pedagogical Activity Based on Personality-Oriented Educational Technology. *Academic Journal of Science, Technology and Education*, 1(2), 8-10.
10. Turdiqulov, M. X. (2025). The influence of popular culture on man. *Academic Journal of Science, Technology and Education*, 1(2), 55-57.
11. Mishinova, Y. (2025). Artistic Expression as a Pedagogical Goal in Higher Piano Education. *Academic Journal of Science, Technology and Education*, 1(1), 1-4.
12. Xolnazarovich, B. X. (2024). Badiiy Matn Va uning Lingvopoetik Xususiyatlari. *Miasto Przyszłości*, 51, 298-303.
13. Holnazarovich, B. H. (2020). Explanation of yurt building terms with through semantic methods. *Journal Homepage: <http://www.ijmra.us>*, 9, 06.
14. Berdiev, H. (2020). Лингвопоэтика Масалалари Тадқиқида “Девону Луғотит Турк” Нинг Ўрни. *Scienceproblems.uz*, 2(2), 7-7.

15. Бердиев, Х. Х. (2016). Метафорические термины в лексике юртовозведения. Язык в сфере профессиональной коммуникации.— Екатеринбург, 2016, 73-76.
16. Xolnazarovich, B. X. (2024). "DEVON-U LUG 'OTIT TURK" VA UNDAGI ADABIY PARACHALAR TADQIQI HAQIDA. FAN VA TA'LIM INTEGRATSIYASI (INTEGRATION OF SCIENCE AND EDUCATION), 2(3), 115-120.
17. Xolnazarovich, B. X. (2024). THE POSITION OF "DEVON-U LUG 'OTIT TURK" IN RESEARCHING LINGVOPOETII ISSUES. FAN VA TA'LIM INTEGRATSIYASI (INTEGRATION OF SCIENCE AND EDUCATION), 2(2), 41-48.
18. Berdiyev, X. X. (2024). «DEVON-U LUG 'OTIT TURK» DAGI SHE'RLARDA HOJIB VA RADIF SAN'ATLARI. Philological research: language, literature, education, 4(4), 13-15.
19. Odinayeva, F., & Berdiyev, X. (2024). SOME COMMENTS ON THE LINGUISTIC AND POETIC CHARACTERISTICS OF SHAVKAT RAHMAN'S POEMS. Modern Science and Research, 3(5), 101-103.
20. Xolnazarovich, B. X. (2025). FOLKLOR ASARLARIDA O 'TOVSOZLIKKA DOIR BADIY MA'LUMOTLARNING IFODALANISHI. Ustozlar uchun, 1(1), 581-585.
21. Бердиев, Х. Х., & Ашурова, З. Ш. (2020). К ПРОБЛЕМЕ СОПОСТАВИТЕЛЬНОГО АНАЛИЗА ТЕРМИНОВ ЮРТОСТРОИТЕЛЬСТВА. ББК 72+ 74 М43, 488.
22. Бердиев, Х. Х. (2017). ЮРТОСТРОИТЕЛЬСТВО: АКТУАЛЬНЫЕ ЗАДАЧИ ИССЛЕДОВАНИЯ ОТРАСЛЕВОЙ ЛЕКСИКИ. In Духовность и ментальность: экология языка и культуры на рубеже XX-XXI веков (pp. 32-35).
23. Sheraliyevna, N. D. (2023). BADIY ASARLARDAGI SHAXSGA TEGISHLI ZOOMORFIZMLARNING METAFORA YORDAMIDA SHAKLLANISHI. 2023 yil 6-son (142/1), 6(139), 5-10.